

25. 1. 2013

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rodinný závod - další z novinek v novém občanském zákoníku

Nový občanský zákoník přináší změny prakticky ve všech oblastech civilního práva. Za jednu ze zásadnějších novinek můžeme považovat doposud neupravený institut tzv. rodinného závodu. Nová právní úprava logicky začlenila rodinný závod do části druhé občanského zákoníku, která je věnována rodinnému právu, konkrétně ji lze nalézt v jeho § 700 až § 707. A co se tedy blíže skrývá pod pojmem rodinného závodu?

WEINHOLD LEGAL

Úprava rodinného závodu byla převzata z italského Codice Civil a zařazena do nového občanského zákoníku z důvodu odbourání smluvní povinnosti u osob, které fakticky pracují pro rodinu, nebo se jinak podílejí na jejím fungování.

Významným argumentem pro zavedení institutu rodinného závodu je stále narůstající počet sporných případů, které vznikají v situacích, kdy se členové rodiny společně podíleli na vytváření určitých hodnot bez toho, aniž si tato jednání předem jakkoliv smluvně upravili (viz např. rozsudek Nejvyššího soud České republiky sp. zn. 22 Cdo 1174/2001 ze dne 5. listopadu 2002). V současné době se výše uvedené spory řeší především za pomoci ustanovení o bezdůvodném obohacení, což se rozhodně nedá považovat za dostačující a spravedlivé vůči dotčeným stranám.

Nový občanský zákoník vylučuje aplikaci ustanovení o rodinném závodu na případy, kdy jsou práva a povinnosti členů rodiny upraveny na základě společenské smlouvy, popř. jiných smluv obdobného typu či smlouvami zakládajícími mezi stranami pracovní poměr. Pokud jsou členy zúčastněnými na rodinném podniku manželé, použijí se přednostně ustanovení občanského zákoníku o manželském majetkovém právu. Dále pak tato ustanovení nebude zřejmě možné použít ani v případě, pokud by byl rodinný závod provozován právnickou osobou.

Rodinný závod tedy můžeme charakterizovat jako speciální typ obchodního závodu, tak jak ho upravuje nový občanský zákoník (dle současné právní úpravy obchodního zákoníku nazývané „podnik“). Dle zákonné definice obchodního závodu se jedná o „*organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti.*“ Nelze ho tedy považovat za právní subjekt, nýbrž z hlediska právní teorie za věc hromadnou.

Občanský zákoník považuje za rodinný závod takový závod, ve kterém společně pracují manželé, jejich příbuzní do třetího stupně, nebo osoby, které jsou s manžely sešvagřené až do druhého stupně. Navrhovaná úprava ovšem nezapomíná ani na osoby trvale pracující pro rodinu, zejména na takové členy, kteří se starají o chod rodinné domácnosti.

Jelikož má rodinný závod sloužit k obživě rodiny, je nutné, aby členové účastníci se na jeho provozu měli rovněž právo (spolu)rozhodovat o zásadních otázkách týkajících se rodinného závodu. Z tohoto důvodu zákon zakotvuje pravidlo, podle něhož je pro přijetí zásadních rozhodnutí týkajících se provozu rodinného závodu nezbytný souhlas většiny členů rodiny účastníci se na provozu takového závodu. Aby byla zachována rovnost mezi jednotlivými rodinnými příslušníky, stanoví dále zákon, že se jednotliví členové podílejí na zisku i na věcech z tohoto zisku nabytých v takové míře, která odpovídá množství a druhu jejich práce. Z důvodu ochrany slabší strany se dále stanoví, že vzdát se toto práva může pouze osoba plně svéprávná (dle současné právní úpravy „osoba způsobilá k právním úkonům“), a to prohlášením ve formě veřejné listiny.

Obdobně jako budou mít členové rodiny právo na podíl ze zisku, budou mít současně i právo na následné vypořádání svého podílu i s jeho přírůstky v případě zániku jejich členství na rodinném závodu. Vzhledem k tomu, že jednorázové vypořádání podílu člena rodinného závodu by mohlo znamenat velký ekonomický zásah do rodinného hospodaření, bude možné na základě dohody nebo schválení soudem rozložit platby v souvislosti se zánikem účastenství na provozu rodinného závodu do jednotlivých splátek.

V neposlední řadě je vhodné dále zmínit, že nový občanský zákoník váže účastenství na provozu rodinného závodu na osobu člena rodiny. Z toho lze tedy dovodit, že rodinný závod je možné vázat pouze na jednu osobu, a to na vlastníka rodinného závodu jakožto vlastníka „věci hromadné“. Avšak v případě, kdy by mělo dojít ke zcizení rodinného závodu, vznikne jinému členu rodiny zúčastněnému na jeho provozu zákonné předkupní právo, ledaže bylo mezi zúčastněnými ujednáno jinak. Z výše uvedeného lze dovodit, že předkupní právo by mělo v případě plánovaného zcizení svědčit všem členům účastnícím se na provozu rodinného závodu.

Bude jistě velmi zajímavé sledovat využitelnost tohoto nového právního institutu v praxi, a to včetně související judikatury. Lze totiž předpokládat, že s účinností nového občanského zákoníku dojde k dalšímu nárůstu sporné agendy v oblasti rodinného majetkového práva.

Tereza Kyselová

[Weinhold Legal, v. o. s.](#)

Charles Square Center
Karlovo náměstí 10
120 00 Praha 2

Tel.: +420 225 385 333

Fax: +420 225 385 444

e-mail: w1@weinholdlegal.com

Další články:

- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)